

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Częstochowa, Królestwo Polskie, Małopolska

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum częstochowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Częstochowie

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

zbiory muzealne PTK

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum częstochowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego utworzono w 1908 r. w ramach działalności założonego w tym samym roku Oddziału chełmskiego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Muzeum gromadziło przede wszystkim okazy przyrodnicze i mineralogiczne z okolic Częstochowy, pisma krajoznawcze i przyrodnicze, mapy. W czasie I wojny światowej muzeum ograniczyło swoją działalność, rozwój placówki nastąpił po 1921 r.

Daty działalności / zakres czasowy:

1908 - początek zbiorów

1910 - wynajęto salę w prywatnej szkole średniej G. Koźmińskiego, przy ul. Teatralnej 7

1912 - muzeum dostępne dla zwiedzających

1913 przeniesiono placówkę do domu Towarzystwa Dobroczynności

W czasie I wojny prace uległy zahamowaniu.

W 1916 powstał dział związany z pamiątkami z I wojny.

W 1932 roku próba utworzenia miejskiego muzeum w Częstochowie.

1967 - powstało dzisiejsze Muzeum Częstochowskie

Dostępność

ograniczona

Rodzaj pamięci

lokalna o charakterze krajoznawczym

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Muzeum o charakterze krajoznawczo-dydaktycznym
--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmin a/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Muzeum Częstochowskie Al. NMP 47 42-217 Częstochowa	1910: Prywatna szkoła Średnia G. Kośmińskiego, ul. Teatralna 7 (ob. Al. Wolności) 1913: Dom Towarzystwa Dobroczyńności dla Chrześcijan, ul. Staszica ul. Jasnogórska.
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	tel. / fax 34 360 56 31 muzeum@muzeumczestochowa.pl	
GODZINY OTWARCIA	Sezon letni: czerwiec- wrzesień wtorek, czwartek 11.00 – 17.00 Środa, piątek 11.00 – 17.30 sobota, niedziela 11.00 – 18.00 poniedziałek nieczynne Sezon zimowy: październik-maj wtorek, czwartek, piątek 9.00 – 15.30 Środa 11.00 – 17.30 sobota, niedziela 11.00 – 17.00 poniedziałek nieczynne	
DYREKTORZY	Tadeusz Piersiak	
ZARZĄDCA		Oddział PTK w Częstochowie
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo	Budynek ratusza z pocz. XIX w.	

wybudowany/zaadoptowany)		
--------------------------	--	--

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum oddziału PTK w Częstochowie; Muzeum Częstochowskie

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Powiększenie zbiorów przyrodniczych i krajoznawczych oraz utworzenie działu obrazującego miejscowy przemysł. Muzeum miało posiadać charakter pracowni dydaktycznej.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Częstochowa i okolice

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Oddział Częstochowski PTK z Władysławem Biegańskim
--

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Władysław Biegański główny pomysłodawca gromadzenia zbiorów w 1908 r.

Adam Świętochowski, Gustaw Koźmiński w 1911 - powołani do Komitetu Muzealnego.

Wacław Płodowski-nauczyciel miejscowego gimnazjum, od 1914 kustosz muzeum

14 października 1916 r. na walnym zebraniu wybrano nowy zarząd i kustosza muzeum, którym został E. Zagrodzki.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Towarzystwo Opieki Szkolnej, Oddział Częstochowski Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego
--

Kalendarium (historia instytucji)

Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Częstochowie założony został w 1908 r. z inicjatywy Władysława Biegańskiego. Podstawą zbiorów muzealnych stały się okazy przekazane przez Komitet Organizacyjny Krajowej Wystawy Przemysłowo-Rolniczej i poszczególnych jej wystawców, oprócz eksponatów otrzymano również gabloty, co ułatwiło
--

organizację muzeum. Przy zbiorze muzealnym, obejmującym m.in. mapy i okazy geologiczne utworzono bibliotekę. Od 1910 r. na potrzeby zbiorów i biblioteki wynajęto salę w prywatnej szkole Średniej Gustawa Koźmińskiego przy ul. Teatralnej 7, kustoszem i pomysłodawcą zbioru był inż. Adam Świętochowski.

Pod koniec 1911 r. Zarząd Oddziału wspólnie z Towarzystwem Opieki Szkolnej i oddziałem częstochowskim Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego przystąpił do reorganizacji Muzeum. Powołany w tym celu Komitet postanowił powiększyć zbiory przyrodnicze, utworzyć osobny dział obrazujący przemysł miejscowy i zebrać fundusze na pomieszczenie zbiorów w innym, obszerniejszym lokalu. Do komitetu z Oddziału PTK weszli m.in. pp. Świętochowski i Koźmiński. Muzeum rozwijało się do 1912 r.

W 1913 r. inż. Świętochowski wyjechał na stałe do Warszawy, Częstochowę opuścił także jego najbliższy współpracownik ks. Józef Magott, a placówkę przeniesiono do domu Towarzystwa Dobroczynności, ul. Jasnogórska. W 1914 r. na kustosa powołano Wacława Płodowskiego, a następnie E. Zagrodzkiego (1916), rozpoczęto także porządkowanie i zabezpieczanie zbiorów. Działania zbrojne w czasie I wojny światowej oraz brak zainteresowania zbiorami ze strony środowiska sprawiły, że prace uległy zahamowaniu, starano się jednak w dalszym ciągu pozyskiwać zbiory. W tym czasie do kolekcji trafił dar Wacławy Chrzanowskiej z miejscowego gimnazjum żeńskiego i depozyt na podstawie umowy z właścicielem szkoły handlowej Czesławem Bagieńskim (1915). W późniejszym okresie wojny placówka PTK stanowiła jedynie znaczące w mieście muzeum przyrodnicze, licznie odwiedzane przez uczniów szkół średnich i elementarnych oraz uczestników kursów pedagogicznych. W 1916 r. powstał dział związany z pamiątkami I wojny światowej. Po zakończeniu działań wojennych nie wznowiono działalności muzealnej, w 1921 r. zbiory znalazły się w lokalu Muzeum Miejskiego w nieodpowiednich warunkach. Część w postaci 8 gablot z minerałami i ok. 150 ptakami oddana została jako pomoc naukowa Miejskiemu Seminarium Żeńskiemu (Zawadzie, Park Narutowicza). W 1924 r. pozostałe zbiory muzealne złożono w budynku Muzeum Higieny (od 1925 r. Miejskie Muzeum Krajoznawcze i Higieniczne, w formie skróconej Muzeum Miejskie).

Prawie w samym czasie W tymże roku

W 1912 r. Muzeum o charakterze krajoznawczym i dydaktycznym. było dostępne dla zwiedzających a Zarząd Oddziału obserwując dość żywy rozwój placówki przeznaczył na jej cele poważną kwotę 120 rubli.

W tym czasie organizatorzy muzeum usiłują nabyć od antykwariusza krakowskiego dyplom Stanisława Poniatowskiego o nadanych Częstochowie przywilejach.

1914-1916: , uzyskano

1915: Zarząd zawarł umowę z b. właścicielem szkoły handlowej w Częstochowie i przejął (czasowo) jego zbiory ornitologiczne i entomologiczne oraz przyrządy fizyczne

Muzeum stanowiło jedyny zbiór okazów przyrodniczych w mieście i było chętnie odwiedzane.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1909: kilkanaście map okazów geologicznych

1910: biblioteka: 55 dzieł w 76 tomach (w tym 16 tomów słownika geograficznego) i 53 roczników pism krajoznawczych i przyrodniczych (nadto 3 mapy i kilkadziesiąt rysunków i fotografii); 15 gablotek z ok. 100 okazami mineralogicznymi z okolicznych miejscowości

1911: 15 gablot z 200 okazami mineralnymi i 4 gabloty z okazami motyli krajowych

1912: przybyło 310 okazów

1913: 577 okazów, przybyło: 5 fotografii, 10 okazów mineralogicznych, 1 zielnik, 18 faunistycznych, 85 numizmatycznych, 14 archeologicznych oraz w 6 gablotach - 380 okazów

Biblioteka: 81 dzieł w 93 tomach i 55 roczników pism krajoznawczych i przyrodniczych, 5 map i kilkadziesiąt rysunków i fotografii

1914-1916: przybyło 300 okazów mineralogicznych (przełożona gimnazjum żeńskiego Wacława Chrzanowska)

1915: okazy mineralogiczne, paleontologiczne i ornitologiczne z ziem polskich, kilkanaście sztuk ptactwa i zwierząt, dział entomologiczny (12 gablotek ściennych), dział towaroznawstwa, numizmatów oraz gabinet fizyczny (depozyt); zbiory ornitologiczne, entomologiczne, przyrządy fizyczne szkoły handlowej w Częstochowie (Czesław Bagieński, czasowo)

1916: pamiątki I wojny światowej 60 obiektów

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Komitet Organizacyjny Krajowej Wystawy Przemysłowo-Rolniczej – okazy geologiczne, mapy i gabloty

Wacława Chrzanowska - przełożona miejscowego gimnazjum żeńskiego – 300 okazów mineralogicznych: "Przed wojną wysiłki Zarządu skierowane ku zwiększeniu,

uporządkowaniu i ochronieniu od zniszczenia zbiorów, które wzbogaciły się znacznie, zyskawszy przeszło 300 okazów mineralogicznych od pani Waławy Chrzanowskiej przełożonej miejscowego gimnazjum żeńskiego oraz kilka okazów ptaków i skamielin, ofiarowanych przez inne osoby.

W 1915 roku Zarząd zawarł umowę z b. właścicielem szkoły handlowej w Częstochowie p. C. Bagieńskim, na mocy której czasowo przejęto Jego zbiory ornitologiczne i entomologiczne oraz przyrządy fizyczne. Połączone z już istniejącymi zbiory stanowią jedyne muzeum przyrodnicze w mieście, to też jest ono licznie odwiedzane przez szkoły Średnie, elementarne, kursy pedagogiczne, itp.”

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

--

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

--

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

--

Wystawy czasowe

1916

Wystawa Pamiątek Polskich

W 1916 r., w czasie ogólnokrajowej kwesty Zarząd postanowił zorganizować Wystawę Pamiątek Polskich, znajdujących się w Częstochowie. W skład Komitetu Wystawowego weszli pp. Stanisław Chrzanowski, Józef Mączyński, Ludwik Mężnicki, Leon Mońkowski, Jan Prüffer, Władysław Rudlicki, Stanisław Rumszewicz, Edward Sakowski, Edmund Sojecki, ks. Jan Sowiński, ks. Bolesław Szymanowski i Justynian Zieliński. Ekspozycja została otwarta w w lokalu Muzeum Higienicznego. Zaprezentowano ok. 40 przedmiotów, pomiędzy którymi było wiele wysokiej wartości historycznej i artystycznej. Wystawa obejmowała: 1. Portrety i obrazy różnych malarzy polskich (m.in. Bacciarellego, Lampiego, Suchodolskiego, Brodowskiego), 2. Sztuchy, rysunki i litografie, 3. Pergaminy i nadania królów polskich oraz autografy (m.in. Napoleona, Kościuszki, Staszica, Poniatowskiego, 4. Roczniki wojsk polskich i stare książki, 5. Meble dawne i zegary, 6. Szkło i porcelana (m.in. Korzec, Baranówka, Ćmielów), 7. Broń starożytna, 8. varia (m.in. ryngrafy, miniatury, pieniądze, medale, oprawy książek, dawne obrazki religijne), 9. Zabytki cechów Częstochowskich (piekarskiego i kowalskiego z nadaniami z czasów królów: Zygmunta III Wazy i Władysława IV).

Wystawa trwała 4 tygodnie, ogółem zwiedziło ją 2200 osób.

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

--

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

--

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

--

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

szkoły średnie, elementarne, kursy pedagogiczne, itp.

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

--

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Oddział Częstochowski, Rocznik PTK 1908, s. 117.

Oddział Częstochowski, Rocznik PTK 1909, s. 93.

Oddział Częstochowski, Rocznik PTK, 1910, s. 121.

Oddział Częstochowski, Rocznik PTK 1911, s. 115.

„Ziemia” 1912, nr 4, s. 63.

„Ziemia” 1913, nr 21, s. 355.

„Ziemia” 1913, nr 42, s. 690.

„Ziemia” 1914, nr 9, s. 143.

Oddział Częstochowski, Sprawozdanie za rok 1914-1916, Rocznik PTK 1906-1916, s. 64.

Zbiory krajoznawcze w Częstochowie, “Przegląd Oświatowy. Miesięcznik Towarzystwa Czytelni Ludowych w Poznaniu”, 1915, z. 7-8, s. 74.

M. Treter, *Muzea współczesne. Studjum muzeologiczne. Początki, rodzaje, istota i organizacja muzeów. Publiczne zbiory muzealne w Polsce i przyszły ich rozwój*, Kijów 1917, s. 43.

S. Szymański, *Muzea Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego*, Warszawa 1990, s. 43-44.

A. Jaśkiewicz, *Muzeum w Częstochowie w latach 1905-1960*, Rocznik Muzeum Okręgowego w Częstochowie 1993, T. 6, (O Muzeum Higienicznym)

D. Złotkowski, *Wystawa przemysłu i Rolnictwa w Częstochowie w 1909 roku w świetle prasy polskiej*, Częstochowa 2009.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	